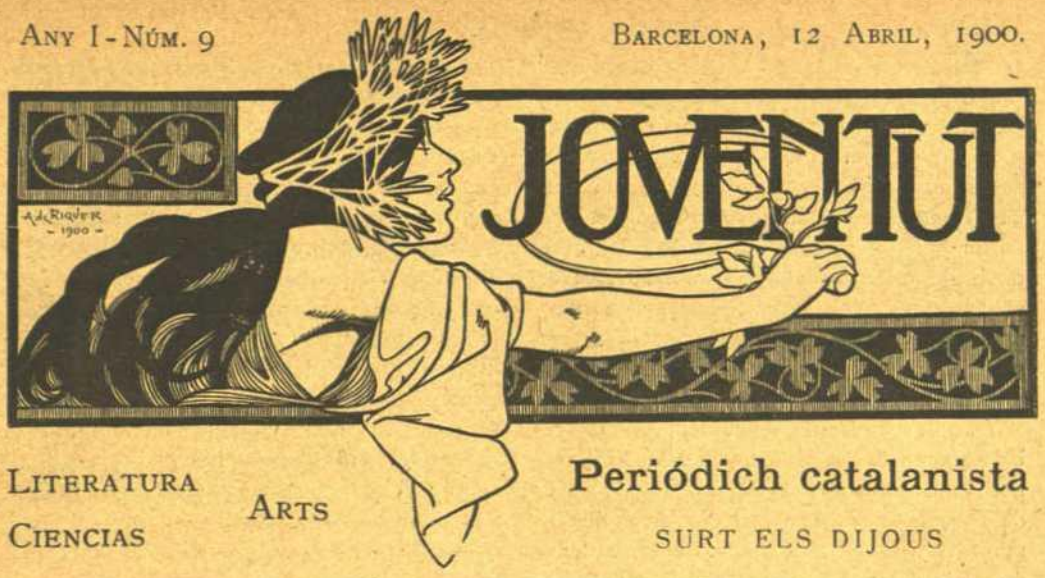
ANY I - NÚM. 9 BARCELONA, 12 ABRIL, 1900.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

Director literari: LLUÍS VÍA. Director artístich: ALEXANDRE DE RIQUER.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Preu d'aquest número, ab son suplement:
30 céntims de pesseta.

En obsequi á sos suscriptors publica avuy JOVENTUT un artístich *Suplement* de vuyt planas, en paper superior, redactat pels primers poetas de nostra terra é ilustrat ab magnífichs grabats. Com á bons catalans, som més amichs de fets que de paraulas, y aixís haurán ja pogut veure nostres suscriptors que fins ara hem donat molt més de lo qu'havíam anunciat.

Dit *Suplement* (que inaugura una serie que'ns proposém publicar), junt ab el número costará 30 céntims; peró'ls suscriptors el rebrán sens aument de preu.

SUMARI: Prometatje d'Issaac, per Salvador Vilaregut. — Tentació, per Emili Tintorer. — De Kant á Nietzsche, per Pompeyus Gener. — Recorts de Jovenesa (poesias de M. Aguiló), per O. M. — Teatres, per Ll. V. y S. V. — De Pintura, per A. R. — El projecte de reformas del Liceu, per Joaquim Pena. — Crónica musical, per S. V. — Novas.

SUPLEMENT: Dijous Sant, per Antón Busquets y Punset. — La Creu, per Jacinto Verdaguer, Pbre. — Jesús al cel, per Angel Guimerá. — Tenebras, per J. Franquesa y Gomis. — Autógraf de Mossen Jacinto Verdaguer

PROMETATJE D'ISSAAC

Y Abrahám, sentint que son cos se flectava sota'l pes dels anys, que las arrugas solcavan son rostre, que son esguart cansat de reflectir tantas y tantas imatjes s'havia tornat feble y esmortuhit, y contemplant els rulls de sos cabells y de sa barba cada dia més blanchs, va sentirse corprés per enguanias misteriosas, y una esgarrifansa de tristesa'l feu estremir per complert, com la rufagada humida del vent de pluja esbadia y esbulla'l revellit brancám dels xiprers centenaris. Y va cridar á Eliezer, el més antich de sos servidors, y va confiarli la missió de cercar una esposa pera son fill Issaac, ab la condició de que la nuvia havia d'ésser triada entre las donzellas d'Harán, á la Messopotamia. Y Eliezer jurá devant de son senyor qu'estava promte á cumplir l'ordre donada.

Y un jorn, á l'hora frescal en que'ls pastors de Bersabée enmenan llurs ramadas cap á las verdas cimas de las montanyas, encar invisibles sota'ls vels densissims de la boyra matinera; á l'hora lluminosa en que'l sol llensa sos primers esguarts de foch y's desmayan

las últimas estrellas; á l'hora joyosa en que'l trull inmens reprén sa marxa y esclafa l'atapahida massa d'olivas, llensant per sos amples canalons el primer glop oliós; á l'hora serena en que las tórtoras sospiran y'l pa encara fumejant exhala un aroma que retorna, sortia per las amplas corraladas del casal d'Abrahám la caravana d'Eliezer, y atravessant las eras grandiosas, emprenia sa caminada per entre'ls horts flayrosos, els vinyats novells y las extensions inmensas de blat á punt de segar.

Y la llarga corrúa de camells, bous, cabrits y someras anava carregada de presents pera la nuvia ignorada. Els enfilalls de perlas de Tyr, els gafets en forma d'insectes de diamants d'Egipte y las arquetas de cedre plenas de polsim daurat y carminós, de sándal, de cumi, d'espicanart y de mirra, y de tints de tots colors per allargar las linias de la bellesa del rostre, 's barrejavan ab las telas llampantas de Dámas, ab els ventalls de ploma de cigne ab mánechs d'uyal d'elefant portats del Ganges, ab la porpra de Siria, ab las ombrelas de seda de mar ab farbalans de picarols de vidre de Saba, y ab els brodats argentins de Babilonia. Y'ls camells y'ls bous, tots enflocats, sentian entre sos geps botaruts y demunt sos lloms, el pes de la preciosa cárrega, atiats per servos negres, obehint las ordres de son aymat cap de colla, el venerable Eliezer de barba blanca, qu'anava al devant seguit de dotze donzellas triadas entre las més bellas de Bersabée, veladas fins als ulls y muntadas demunt de someras blancas; vinentas servidoras de la nuvia ignorada.

Y Abrahám, desde'l mirador més alt de son casal, contemplá com la caravana s'allunyava entre'ls blats ufanosos. Y quan, al ple del mitjdia, sos ulls ab prou feynas la oviravan, á través de las vibracions lluminosas del xardorós ruixat de sol qu'encenia las planuras, estengué'ls brassos pera benehirla, y dugas llágrimas s'escolaren pels solchs fondos de son rostre, humitejant els rulls blanquissims de sa barba; y'l cor enguniat del vell patriarca s'asserená per complert, com el revellit brancám dels xiprers centenaris se revifa y relluheix al rebre la primera besada del sol, després de forta turbonada.

Y Eliezer, havent contemplat per deu voltas, en la quietut resplandent de las nits estrelladas, guspirejar la constel-lació propicia, guia fidel de son viatje, arribá á las terras de Messopotamia, y al ovirar al lluny la ciutat d'Harán, com un clos misteriós guardador de la verge destinada per esposa del fill de son senyor, com un jardi de primavera hont s'hi conreuhava l'arbre de jovenesa esplendorosa qu'havia d'empeltarse á la nissaga d'Abrahám, feu un crit prolongat que ressoná per las buydors de las planas floridas y s'esvahi entre'ls remors del vent amoixant las boscurias. La caravana va deturarse, y ben prompte una columna de fum eixí de la terra caldejada, enfilantse en borrallons espessos cap á las alsarias serenas per hont rodola la veu aclaparadora de Jehová.

— « La set resseca ma gola! » — exclamá Eliezer, de genolls en terra y alsant sos brasos cap al cel, al punt que quatre servos vessavan aromas demunt de la bestia sacrificada. — « Feu, oh Jehová! que la primera donzella d'Harán que m'oferesca de bon grat l'aygua fresca y saborosa, sia la esposa triada pel fill de mon senyor! » — Y la flama embaumada llensava nous espiralls flayrosos.

Y á l'hora daurada en que'ls primers alés del vespre amorosian els xiprers, pujava Eliezer, amarat de suhor, sedench, apoyantse en sa llarga crossa, pel caminal que porta á la plasseta hont la carassa inflada de pedra d'un querubi llensava per sa boca'l doll frescal, voltada de magraners y de sálzers. Y l'antiga remor de la font semblava la veu del geni protector de la silenciosa fondalada, cantant la eterna complanta de l'aygua.

Y las donzellas d'Harán baixavan pel caminal ab passos ritmichs com si sentissin temensa de trencar l'encis vespral y profanar aquell sant clos de la natura. Y Eliezer, al véurelas baixar, se las mirava serenas, hermosas, ab sas ámforas plenas que traspuavan. Y las unas la portavan á la espatlla, arquejant sos brassos nusos com nansas de vori; y las altras l'apoyavan demunt de la cadera dreta, decantant ab somniadora lassitut son bust cap á l'altra banda. Y n'hi havia que, al veure al vell caminant, se'l miravan ab esguart prolongat, mes sense descloure'ls llabis.

Y ell ja per tres voltas havia probat de parlar ab ellas, mes li semblava que una forsa misteriosa li enfosquia'l pensament y li

estroncava las paraulas. Y'ls tons daurats del cel se fonian demunt de las diáfanas blavors nocturnas; y's sentian botre demunt de l'herba'ls fruyts massa madurs cayguts dels arbres; y la remor de la font era tan propera qu'aixordava.

Y Eliezer va arribar á la plasseta, y una visió'l corprengué. Vora la font, una donzella, l'última, omplia llur ámfora; tot el seu cos se blincava com un arch, contret invisiblement per la canturia de la cara angélica de pedra, com si volgués esbrinar lo que deya la complanta de l'aygua. Y tot de sobte tombá'l cap, y's redressá; els passos del intrús l'havian espantada; y sa figura esbelta's dibuixá precisa dins l'intercolumni lluminós de dos xiprers altissims; y la visió jovenivola exhalava tan perfecta armonia, que'l servidor d'Abrahám se senti com embolcallat per un encis; y al resseguir las linias sobiranas d'aquell cos semblant á una corola encesa á punt d'esclatar, al admirar aquella cabellera sedosa y tornassolada com las alas del corp, aquells llabis esberlats per un somriure estátich, vermellenchs com el such dels raims madurats per las soleyadas estivals, y aquells ulls resplandents com dugas llantias votivas, li semblá que una potencia divina aclaria'l curs de son pensament y nuava'l fil de sas paraulas. Y caminant envers la donzella que l'esperava serena, li va demanar:—«¿Que'm deixarias beure d'aquesta aygua?» — Y la donzella, tot presentanli l'ámfora, li contestá: — «Bebeune tanta com volguéu, senyor; per vos la porto!... » —

Y mentres Eliezer engolia tot xarrupant l'aygua fresca y saborosa, els arbres, l'herbám florit y la font cantatriu prengueren reflexos daurats; y la figura esbelta de la noya sostenint l'ámfora ventruda's destacava demunt de la lluna plena, que com un gran disch d'arám avansava majestuosament per las blavors nocturnas. Y Eliezer, havent remerciat á la donzella, després d'assadollarse ab la frescor de l'aygua benfactora, entreteixi ab ella la conversa, fins al oferiment nuvial!... Y'ls remors antichs de la font, la eterna complanta aixordadora de l'aygua, escampá'l ressó de sas veus.

Y al temps qu'Eliezer devallava pel caminal acompanyat de la donzella, el bosch de magraners y de sálzers s'encenia ab resplandors de porpra, cremavan las antorxas fumejantas, y devant d'ella's presentaren sense vels las dotze servidoras, s'agenollaren á sos peus y li besaren las sandalias; y'ls esclaus negres feren avansar las rengleras de camells enflocats y descarregaren els presents. Y en els ulls de la donzella, al contemplar las joyas nuvials, tot pensant ab l'adorat espós que las hi havia de cenyir, hi perlejaren dugas llágrimas que li lliscaren cara avall, com las gotas de rosada lliscan pels pétals de las rosas de Jericó al rebre'l primer petó de l'auba.

Y la donzella era Rebeca, filla de Bathuel, fill de Melca, muller de Nachor, germá de Abraham.

SALVADOR VILAREGUT.

TENTACIÓ

A mitjdia'l moviment de cotxes, carros, tramvias y demés vehiculs de totas menas que donan tan animat aspecte á nostra ciutat, ha comensat á mimvar. Las complexas remors que produheixen las ferradas potas dels animals al trepitjar neguitosos las vias empedradas de la Rambla, las interjeccions dels cotxers y carreters y'ls crits estridents é inarmónichs dels venedors de periódichs y objectes de quincalla barata, van esmortuhintse, y un silenci sepulcral s'estén dominador per tota la ciutat. Som á Dijous Sant y'l Fill de Deu se prepara á morir pera redimir nostras culpas! El poble creyent, y fins l'escéptich, se sent aclaparat per la frisansa misteriosa que remóu son esperit sempre que'l silenci y'l repós de la naturalesa que l'environa li donan lloch pera concentrarse y meditar sobre'l pavorós problema d'aquell altre repós y silenci eternals, terme fatal y necessari de las agitacions, del bullici, de las ilusions y dels afanys que, mentres corren els dias, el distreuhen y dominan.

A las tres la quietut es complerta. El cel sense núvols es tot blau, tot clar. Majestuós el sol, camina acompassat é impertorbable, segur de son fi etern y de sa missió ben definida, enviant ab indiferencia y compassió uns raigs esmortuhits als miserables mortals que febrosenchs y neguitosos caminan sense saber ahónt van ni d'ahónt venen, cumplint una missió qu'es per ells cada dia més con-

fosa y que menos la comprenen quan més s'esforsan per esplicársela.

No fa gayre fret; ni un alé d'ayre pertorba la pau que per tot regna, y las brancas dels arbres, que ploravan corsecantse la mort de sas fullas, comensan á revifarse mentres senten pujar soca amunt, del fons de la mare terra, la sava fecondant qu'altre cop las fará reverdir.

Encara qu'es dia de dejuni, tothóm ha ben dinat. La digestió es tranquila, puig en tal dia ningú ha fet cap excés y ningú s'ha barallat á taula; las discusions, y fins els petits rencors, s'han encalmat; tothóm s'es esforsat pera ser bo, molt bo y molt indulgent. Bé prou que'n quedan de dias pera tirarse'ls plats pel cap! Avuy no hi ha pas un home, ni una dona, que no's senti filantróp, y fins se fan propósits sincers d'esmenarse en el pervindre. A qui més y á qui menos, á tothóm li fa por la balansa simbólica. Per aixó'l pare de familia no mana á crits, y pera donar exemple, acompanyará, ab la dignitat necessaria, á la familia, vestint el sombrero y la levita més nous que tingui; per aixó la mare no fará reganys á la criada, ni li retreurá'ls vintisset céntims que faltan en el compte de la plassa; ja s'esbravará un altre dia! Mentrestant, se posará'l vestit de seda, la mantellina negra y totas las joyas de quan se va casar, pera fer *tropa* al costat del seu marit. Una mica per aixó y una mica per forsa, els senyorets (de setze á vinticinch anys) s'avenen á deixar per un dia als amichs, consolantse ab la secreta esperansa de que'ls guants grochs, la xistera y'l jaqué que duhen per tercera vegada, 'ls hi servirán molt pera fer conquistas, á lo qual hi contribuhirán els dos duros en pessa que pensan tirar á l'assafata de la cosineta, que's trobará de cinch á quarts de sis darrera d'una taula petitoria; ademés, també contan una mica ab las empentas que hi ha al entrar y al sortir de las iglesias. Per aixó las senyoretas se vestirán igualment ab gran cuydado sos millors drapets, puig encara que tenen molta fe y molt temor á Deu, també saben que fentse ben guapas y anant ben bonicas honran al Deu á qui van á visitar, tot honrantse á sí mateixas; y si per cas las amigas tenen gelos del goig qu'ellas fan, ó algun jove se'n enamora y las hi tira tot baixet alguna floreta al entrar á la iglesia, ¿qué volen que hi fassin ellas? No'n tenen pas la culpa de ser tan macas!

Tal es l'estat d'esperit de cada un dels individuus de moltas familias al sortir á dos quarts de quatre de la tarde per anar á fer la visita reglamentaria als monuments. El pare per dignitat y per guardar las formas, la mare per devoció y per lluhir las fillas y'ls diamants, els senyorets un xich per forsa y un altre xich per aburriment, las senyoretas un bon tros per fe senzilla, y un altre perque las vegin, y tots junts per seguir la rutina, ó las costums tradicionals, al mateix temps que pera satisfer un secret anhel del cor que demana, ab veus que vibran més fortas al percutir solitarias en l'atmósfera de pau y de silenci que per tot regna, un xich de contrició y de penediment á fi d'acallar la conciencia intranquila devant del misteriós pervindre ab que sols se pensa en moments de reculliment y soletat.

Carrers y plassas van animantse paulatinament. Tothóm sembla que vagi atrafegat. Se senten els xisclets de las botas de xarol ressecas per haver estat guardadas en un recó del armari, y el xiu-xiu de la seda, y el cruixir dels enagos encartronats. La falta de costúm en vestir ab tal ceremonia fa que la gent camini y's mogui ab certa solemnitat y afectació qu'en molts arriba fins al encarcarament. Se parla baix; las veus ressonan fondas, apagadas; á voltas vibran ab sons metálichs, estridents; els ulls solen estar baixos, mitj tancats; fins als amichs més íntims se'ls saluda ab molta serietat y respecte. A las portas d'entrada y sortida dels temples s'hi apretan els devots ab suavitat, peró ab constancia, sense que ningú cridi ni s'esvaloti, mentres se senten las veus doloridas y llastimeras dels ceguets que apropet cantan la Passió, y'ls sons esquerdats dels xarrachs y massas que ab precipitació fan girar els baylets. Y al fons, d'espatllas á la porta, 'l sereno del barri endiumenjat presideix ab gravetat y suficiencia'l coro de venedoras de farigola y de llorer, qu'embauman ab sa fragancia l'alenada ja plena de flayres d'encens que surt del temple enfora.

—

Sols té setze anys. Es la més petita de las tres germanas, y també es la més maca; es rossa y té'ls ulls blaus, molt grossos y expressius; quan els obra s'hi veu tota la candidesa de la seva ánima ignocenta encara; també s'hi veu la curiositat, y en tal diada un no sé qué de melangia y tristesa que á sos ulls puja del fons del cor oprimit per angoixa indefinida. Es el sentiment de la fe pura, ingenua, qu'ha arrelat en lo més intim d'aquell cor. L'ánima senzilla d'una criatura qu'encara cap desilusió ha arribat á marcir s'esglaya devant del sublim misteri de la redempció de las culpas humanas feta per un Deu de perdó y de caritat que sab bé prou que ningú més qu'ell podria consumar un semblant sacrifici. Y la dona que's desperta confosa al rebullir de la sanch ardenta d'una joventut que's llensa á la vida, comprén, al través de tots aquells misteris, que la fe de cent generacions y una educació religiosa ben cuydada, han infiltrat en son cor verge'l terrible secret de la primera culpa y del fatídich desenrotllo de las passions humanas que, desde'l primer pecat, van trasmetentse de generació en generació, estenentse y complicantse cada dia més segons se complican y's desbocan els instints de la bestia que no vol reflexionar y segueix avant pel camí de la luxuria y del plaher, únichs ideals que la fan remoure.

Sa candidesa, sa fe, sas prácticas religiosas, la set del pur ideal que somnia son cor tendre per una part, y l'instint segur que, á falta d'experiencia, li fa veure á través d'un vel confós tota la humana miseria per una altra, fan ressortir en son rostre la inquietut, l'esferehiment y la preocupació que produheix en son esperit la solitaria revelació del Mal qu'esclata victoriós al seu entorn fent burla y escarni de tots aquells principis, de tots aquells dogmas y de tota aquella fe que ab hipócrita reculliment la societat ostenta.

Esporuguida, trista, recelosa, ab el cor ple d'inquietut, ha seguit en silenci per carrers y plassas, passant per entre mitj d'un poble barreja monstruosa d'escéptichs y fanátichs que's cubreixen per igual ab la capa de la hipocresia per amagar son egoisme; y de sobte s'ha trobat á dins de la primera iglesia. La foscor s'estén per las tres quartas parts del temple, que com inmens molí va xuclant y escupint per sas dugas bocas las onadas de la fe qu'entran escumejant seguint son curs, y després d'estancarse un moment dins del sagrat recinte y d'escampar el llot y la bromera ab que van disfressadas, surten tranquilas y silenciosas en cerca de novas vias y de nous afanys, per anar altre cop á agombolarse neguitosas devant d'un altre molí sagrat hont se pugui buydar d'una vegada'l fons inagotable de la miseria humana que sembla anar creixent y creixent sempre com més escoria deixa.

Mes enllá, al fons, s'aixeca arrán del sol relluhenta graderia que's va á perdre definintse cap amunt, cap al cel... fins á tocar els núvols que s'estenen formant un bressol impalpable de perfumat encens que misteriós guarda y bressa'l Sagrament Santissim, símbol del Sacrifici.

Y mentres els ciris de flama llargaruda qu'espetegan ofegantse, l'encens que fuig volant tot y deixant, caritatiu, una part de sa essencia, y'ls cants acompassats y dolorits que del chor surten, s'elevan buscant las regions puras, sols l'home baixa'ls ulls y mira á terra, avergonyit de sa flaquesa y cobardia.

Com tothóm, ella també s'agenolla y mira á terra. Tracta de recullir l'esperit pera que s'elevi com l'encens, enlayre sempre, y no ho pot pas lograr. Al intentarho, la remor dels esperits estragats que la environa's fa més intensa, y sa sensibilitat, afinada, arriba á percebir els sentiments secrets qu'agitan á n'aquells cors aparentment repenedits; y entrevéu els cálculs usuraris del pare que conta'l seu dot pera casarla ab son fill, las reflexions de la mare que pensa cóm s'ho arreglará pera ferla sa nora y sa esclava, l'odi de l'amiga y de la desconeguda envejosas de sa hermosura y sas galas, y las miradas lúbricas dels joves indecents que la detallan y mentalment la despullan rihent per dintre ab goig satánich, esgarrifós! Ofesa sa dignitat, aixeca'l ulls com si volgués protestar de tanta infamia, y sá mirada ferma s'estén per l'entorn despreciativa.

Mes de sobte s'estremeix, quedant com fascinada; son cor ha sofert fonda conmoció, y batega furiós: sos ulls l'han vist... *á n'ell.* ¿Qui es? No ho sab; no l'havia vist may; mes el coneix ben bé: es ell!... la vida!... l'home tal com l'ha somniat, tal com deu

ésser! Al fons, prop d'un altar, prop del Sant Crist que jau á dos pams de terra ab un vel negre sobre la cara, y mentres la gent desfila depositant besos indiferents sobre las llagas sagradas, s'está dret, creuhat de brassos y mirantla fit á fit. Es moreno y ben plantat; sa cara de faccions pronunciadas, peró armónicas, demostra la impetuositat y la energia de son esperit; sos sentiments han d'ésser apassionats, violents, tant si'ls inspira'l *mal* com el *bé*. Aqueix home ha d'ésser ó bé un ángel ó bé un dimoni... Angel li sembla á n'ella! Sos ulls negres, envellutats, s'obran francament y deixan veure un fons indefinible de pietat y dolcesa que captiva... Sembla que demanin perdó! Perdó de qué? No ho sab pas ella. Més aviat els hi daria las gracias á n'aquells ulls, que l'atrauhen y la consolan. Tot son disgust ha passat, y una indefinible sensació de benestar s'estén per sos delicats nirvis, concentrant poch á poch tota sa sensibilitat en un sentiment únich, avassallador, que issola son esperit en mitj d'aquell mar *de fanch* que poch avans l'aclaparava. Mes la calma no dura gayre; una arruga en aquell front esgroguehit per la llum dels ciris y un imperceptible moviment de impaciencia que ha sorprés al mirársel, tornan á aixecar en son cor nova tempesta, més terrible per ésser més concentrada. Y aquell cor senzill y pur qu'en sa ignocencia anava á depositar el tribut d'oració, de penediment y de gratitut que'l Deu d'Amor y de Sacrifici li demanava, s'ha sentit de sobte dominat per aquella forsa misteriosa que l'atráu, fentli perdre tota noció de la realitat que l'envolta. Sola, de genolls y'ls grans ulls oberts, ja no sent els cants ronchs que del chor surten, ni'ls murmuris d'oració de la vella fanática confosos ab el burgit estrany de la gent atropellantse y parlantse á cau d'orella; ni sent la flayra d'aquell ambent saturat de fum que'ls ciris y llanternas llensan; ni sa gorja assedegada demana aygua que la refresqui, ni sos genolls están ja adolorits, ni sos ulls encisats veuhen al Deu de redempció dominant en son trono tan miser espectacle. Rés, res de tot aixó la impresiona. Tots sos nirvis están condormits, y sa sensibilitat, perduda en la materialitat del cos, se concentra al fons de son cor pera rebre la mirada fonda, terriblement dolsa, ardenta y enlluhernadora, que surt d'aquells dos ulls negres enviantli raigs de foch que la traspassan y remouhen las cendras que tapavan el caliu que hi havia al fons de sas entranyas.

Y surt d'aquella iglesia quan li manan, sense donarse compte de lo que fa; segueix carrers y plassas y entra en un altre temple, y després en un altre; y sempre, per tot arréu, á dins y á fora, la mateixa visió dels ulls d'aquell home la persegueix implacable, demanantli quelcóm qu'ella no sab pas lo qu'es, peró qu'ho endevina; quelcóm confós y estrany que, boy seduhida, se resisteix á donar; quelcóm que comensa en un plany armónich de pietat y de perdó y acaba esclatant victoriosament en un crit inmens d'amor, de goig, de vida.

EMILI TINTORER.

DE KANT A NIETZSCHE

Aixis se titula l'obra de crítica filosófica de Jules de Gaultier, editada per la Societat del *Mercure de France*.

Es un profondissim estudi de la evolució del pensament humá en tot aquest sigle XIX, establint relacions ab els antecedents qu'ha tingut aquesta evolució en l'antigüetat Grega y en l'antigüetat Indica.

Fer una crítica d'aquest preciós estudi critich seria qüestió d'escriure un volúm casi com el qu'ha escrit nostre confrare Jules de Gaultier. Ens limitarém, donchs, ja que'ns imposa curts límits l'espay de que disposém, á fer una simple exposició de l'obra.

En el capitul primer desenrotlla'l problema del *Instint vital*, representat per *Platón* y pel *Judaisme*, y regoneix qu'en Occident el Monoteisme ha sigut el resultat de l'aspiració, ó de la ficció, vital, de las rassas Helénica y Judaica. Platón, transformant una teoria del *Coneixement* en una ontologia, va fundar el *Theisme racionalista*. En cambi, en el poble Judaich, el Jehová fora del Món, resulta la Divinitat fora de la Rahó. Y l'autor segueix describint cóm, baix la protecció del Dogma, el racionalisme tehista's fortifica, demostrant la seva utilitat vital; aixis se veu de quin modo en el santuari més pur del Dogma la Rahó pura hi es respectada. Y aquí

entra ja á descriure l'actitut de Kant en presencia del Monoteisme platónich.

Fins aqui l'Instint de la Vida.

—

En el segón capitul es examinada la qüestió del Instint del Coneixement, y'l problema's desenrotlla entre *Kant* y l'*Induisme*. Veu l'autor que las lleys mentals, en lloch de ser las que marcan la comprensió de la realitat del Univers, no son més que uns funcionalismes ú órguens propis á instituhir la ilusió del Univers. Kant y Schopenhauer fundan en aquest *ilusionisme* 'ls principis constitutius de la Ciencia del Coneixement. Segons Kant, el Sér se concebeix diferent de lo qu'es. Ve la exposició de la impossibilitat de la existencia dels *numenos*, y resulta que'l *Temps*, *l'Espay* y la *Causa*, no son més que propietats del subjecte. Acaba ab el regoneixement de la sinceritat de las lleys fenomenals.

Las analogias del Kantisme ab la filosofia Indica ressaltan. El Món ve á ser com en aquella, en ultim resultat, la ilusió suprema, la *Maia*. Peró ab Nietzsche ve una forma nova de l'angoixa metafisica ¿Qui sab si'l Món com á representació, no excluheix ja la possibilitat de la existencia en si?

—

En el capitul tercer exposa lo que modernament se'n diuhen *Els Idols del Cel Lógich*.

El primer d'aquests Idols es la *Veritat*. La idea de Veritat, segons els filosops ultims, resulta d'una confusió de la forma y del contingut del Coneixement. Aqui ve'l desenrotllo de la filosofia del *Coneixement empirich*, y entra'l sistema de Claudi Bernard. Després de molts analissis sobre las Ciencias, ve á induhir que la Veritat absoluta es principi de fanatisme y de combat, substituhintse al principi de diferenciació qu'engendra la Vida.

L'altre dels Idols del Cel Lógich es la *Llibertat*. La Llibertat, definida per la Ciencia moderna, es sols l'estat positiu qu'acompanya la supremacia d'una forsa sobre d'un'altra ó sobre de varias. Aqui l'autor, després d'haver fet la critica de las últimas teorias, acaba ab la exposició del *lliure arbitre* com cas de conciencia, y troba'l seu origen en la ilusió de la personalitat.

Després d'haver passat sobre aquests temas, emprén un estudi serio de la filosofia kantiana de la *Critica de la Rahó pura*. Passa després á examinar el criticisme francés de M. Renouvier, y acaba presentant las conseqüencias del neo-kantisme alemany, del qual ell en diu *regressió filosófica*.

—

Després de la regressió, ve la transformació. Efectivament: la filosofia's transforma ab August Comte, y la Humanitat recull els beneficis del esperit positiu, qu'es especialment produhit per la Ciencia francesa. Aqui entra Taine y la escola de M. Ribot, y l'autor fa la critica d'aquesta escola y demostra que la concepció de la finalitat universal qu'encare té'l dit sistema, es l'última tara metafisica qu'ha de descontarse. Y acaba ab la critica del Sistema d'en Carlyle, que pren l'*Héroe*, ó sia la individualitat de major energia coordinada, com principi de coordinació de la energia social.

Després passa ja á exposar la filosofia d'en Nietzsche, acabant ab una critica de las Metafisicas y de las Morals, examinadas baix el punt de vista del Coneixement.

L'objecte del llibre es veure de fer llum als següents problemas:

Ja que la *cosa en si*, ja que una substancia *simple* y *lliure*, no son ni poden ésser objecte del Coneixement, ¿quin deu ésser el Sentit de la Vida?

¿Es possible una esplicació del Univers?

La inquietut metafisica ¿pot arribar á ésser saciada y calmada? Aixó d'una part.

Y d'altra:

¿Cóm s'ha de viure? ¿Pot constituhirse una Moral? Y si's pot, ¿quins serán els dictats d'aquesta Moral?

—

Com se pot veure per la exposició, el llibre de Gaultier es un dels més serios y més conciensuts qu'hagin sortit á Europa en aquests últims anys. Tot ell está ple d'una erudició y d'un sentit penetrant de la materia de que tracta, poch comú en els autors d'avuy dia. Además está escrit en llenguatje clar y natural, y exposat tot ab gran método, qualitats que fan d'ell un llibre de gran utilitat y una obra inapreciable pels que s'inte-

ressan pels problemas de l'ánima moderna.

Felicitém al Mercuri de Fransa per la edició d'un tal volúm. y á Jules de Gaultier li desitjém que per molts anys pugui fer tan bonas obras.

POMPEYUS GENER.

RECORTS DE JOVENESA

POESÍES AMOROSES PER MARIÁN AGUILÓ Y FUSTER

L'Angel Aguiló, perseverant en sa lloable tasca de donar á llum las obras de son venerable pare en Marián Aguiló, acaba de publicar un volúm, magnificament imprés en «L'Avenç», que conté las poesias qu'aquell escriguè per esbarjo y consol de sa ánima d'adolescent.

Pera'ls fervents aymadors de las llegitimas glorias de la Patria, la respectable figura d'en Marián Aguiló será sempre venerada, ja qu'ell fou el verdader patriarca de las lletras catalanas renaixencas. Pera judicar una obra, deu sempre considerarse en quinas circunstancias de temps y de lloch fou concebuda, condició necessaria pera ferse cárrech de la personalitat del autor. Quántas y quántas produccions, estimadas pels apassionats de nostra literatura, no resistirian avuy una crítica rigurosa, y malgrat aixó son documents estimables, més per son valor histórich que per son mérit literari intrinsech! En Rubió y Ors, en Balaguer, en Frederich Soler, per exemple, avuy no escriurian com en aquells temps, y si ho fessin, els seus escrits no mereixerian el respecte ab que avuy son llegits. Peró, aixís com aquests y altres escriptors que prepararen el desvetllament de Catalunya no sapigueren sustreures á las influencias estranyas que'ns feyan forasters á casa nostra, en Marián Aguiló, en sos esbarjos de poeta y en sas investigacions d'erudit, s'abeurá en dugas fonts d'ayguas puras y sanitosas: la poesia popular, y'ls antichs documents que conservavan sense mácula la llengua y l'esperit catalanesch de nostres besavis. Per aixó sa figura resplandeix y resplandirá sempre, sense que puguin enfosquirla ni esfumarla'ls esplendors de la vida nova que pera Catalunya s'inicia.

Veyéu, donchs, pera compendre sa última obra publicada, lo qu'ell mateix deya en el prólech qu'escriguè pressentint ja sa mort:

« Lo Romanticisme governava encara a la plena entre'l jovent lletraferit de la primera volada, que s'amagava les orelles ab la garceta tant més llarga y embullada com més eren les pretencions artistiques, y l'esgroguehiment del qui la duya.

» Casi tant com la moda del cabell llarch, distintiu especial de la secta, semblava generalisarse la pruhija contagiosa de versejar, jatsia molts s'estalviessen los entrebanchs de la rima, buydant en prosa poética o ab versicles com a biblichs, sos escalaborns de fantasies y de somnis, plens de misteriosos punts suspensius.»

. . . . . .

«Coneixia des ma infantesa la poesia popular y casolana de la llengua materna, y als quinze anys comenci per instint a servirme d'ella séns cap intenció ni coneixement literari; els meus únichs mestres foren els glosadors populars y no'ls prengui per elecció, sinó perqué no'n sabia d'altres.»

. . . . . .

« La novetat dels sòns de la lira catalana me feu oblidar sovint la pobresa de mes forces, y séns llibres ni antichs ni moderns (que encara no havia sapigut trobar), per apendre y comparar y avergonyirme... (durant lo floret de ma jovenesa), sense por a la soletat en que se perdien mos cants, vaig fer coratjós mon aprenentatge poétich, ple de zel per la llengua.»

. . . . . .

« Est amor á la llengua me féu oblidar la poesia propia per ferme humil sirvent de nostra parla desterrada. De glosador més ó menys pretenciós, me fiu escrivent y copiador y arreplegador ó inventariador de tot lo catalá, a fi d'obrir el camí als altres, y les cançons populars y el diccionari y els llibres y els goigs y les fulles volants y els manuscrits, tot ho desitjava veure per por d'enganyar als qui havia ponderat nostra riquesa literaria.»

. . . . . .

«Al cerciorarme de l'unitat del diccionari, de la sintaxis, etc..., vaig creure que's devia tornar a l'unitat que podriem dir académica, tota vegada que no havia desaparegut ni dels rituals dels diferents bisbats, ni dels

manuals dels notaris, ni dels catecismes, y sobretot, y aquesta és la gran rahó, no havia desaparegut de la poesia verdaderament popular.»

. . . . . .

En aqueixos paragrafs que copiém del prólech (que'ns dol no poder insertar íntegrament), se retrata maravellosament en Marián Aguiló. Si; en ell se veu l'intelectual somniador de un avenir millor, que's compensa de las amargors d'un present prosaich ab las dolcissimas y poéticas remembransas d'un passat gloriós. Per aixó sos cants son tristos, son amor malaltis. No s'hi veu l'esclat del foch jovenil cantant l'amor fort, la vida sanitosa y potent, sinó'ls planys d'un'ánima adolorida, que ab sas canturias endolceix las penas del exil. La forma enmatllevada á documents esgroguehits pels anys, presenta aquell sagell venerable que dona á las cosas de la velluria la patina del temps, y l'esperit de sas poesias es el mateix de la poesia popular, que no sab cantar l'amor si no es pera plorar el desdeny de la *ingrata*, ó l'anyoransa del sér estimat. Judiquém, donchs, l'obra del Aguiló retrocedint al temps en que fou escrita, puig com diu ell mateix de sas poesias, «sa ranció prové de que la majoria dels lectors actuals ni acceptan l'ideal que las mogué, ni participan del sentiment que les escalfaren.»

Diguém, donchs, als joves que ab tant amor y coratje conreuhan nostra literatura, que's descubreixin devant d'aquest llibre y venerin aqueixas flors, malgrat sian marcidas, puig no han perdut encara sa flayra y recordan, al qui ab respecte las considera, quelcóm de fullas secas conservadas per má amorosa entre'ls fulls d'un vell breviari; y finalment, preguemlos que grabin en sa memoria aquellas paraulas que prengué l'Aguiló per lema de sas publicacions: *Remembra lo passat. Ordona lo present. Proveheix al esdevenidor.*

O. M.

TEATRES

ROMEA

LA FILLA DEL MAR

La filla del mar es l'obra d'un poeta; d'un poeta que sent intensament la vida.

L'acció passa entre gent de mar, en un poblet de la costa. Agata, la protagonista, procedeix de terras desconegudas. Llensada á la platja entre las desferras d'un barco moresch, la reculliren á ca'n *Cinquenas*, modest propietari y constructor de petitas embarcacions, y home que's distingeix per sa cómica avaricia.

La neboda d'en *Cinquenas*, la Mariona, está bojament enamorada del Pere Mártir, el fadri més rumbós del poble, el preferit de las donas, moltas de las quals s'han perdut per ell.

La mala fama del Pere Mártir fa que la Mariona hagi de tenir ben amagats aquells amors, pera que nó s'escandalitzi ningú, y menos son oncle, que, al tenirne sols noticias vagas, ja l'ha amenassada ab negar la entrada en sa casa al Pere Mártir, y ab desheredarla á n'ella. ¿Quina'n fa llavors la Mariona pera desvaneixe tota sospita? Proposa al seu estimat qu'enamori á l'Agata, la desvalguda, la ignocenta, la que per tothóm es considerada com una qualsevol... per tothóm menos pel vell Baltasanet (tipo verament adorable del que l'Iscle Soler n'ha fet una justissima encarnació).

Y'l Pere Mártir enamora á l'Agata; peró, tot enamorantla, s'adona de que aquella criatura li va inspirant un afecte veritable y honrat, y comprén que lo qu'ha sentit per las altras donas, fins per la mateixa Mariona, no ha sigut més que un desitj mesqui, ó una fatlera de sa vanitat. No la vol enganyar á l'Agata: vol casarshi y mudar de vida; mes la gelosia de la Mariona'l posa en grans apuros.

La Mariona, empenedida d'haver fet que enamorés á l'Agata'l Pere Mártir, cita á aquest un vespre á casa seva pera resoldre la qüestió. Decideix anarhi'l Pere Mártir, com tantas y tantas altras vegadas, saltant per la finestra; mes ara ab bastanta repugnancia. Entre tant la Mariona, en un rapte de gelosia, ha maltractat á la órfana, que comensa á sospitar que'l Pere Mártir la enganya, per més que's resisteix á creureho, fins que'l veu entrar per la finestra. Hi ha llavors entre'ls dos amants una escena de contraposadas passions, qu'esclatan al apareixe la Mariona; y aquest esclat no pot ésser més humá ni més potent. Una lluyta grandiosament feréstega,

en que s'hi barrejan la indignació més santa y la més baixa brutalitat del instint, se declara entre aquellas dugas donas, famellas engelosidas que's disputan l'home estimat. Y mentres això passa, el poble s'está esperant al peu de la finestra la sortida del Pere Mártir, tot victorejantlo. Una vehina, un'altra víctima del amor d'aquell home, ha descubert que moltas nits entrava á ca'n *Cinquenas*, y ha preparat l'escándol.

Als ulls de la gent, no es l'honra de la Mariona la qu'está perduda, sinó la de la Agata; mes el Pere Mártir diu á tothóm que s'hi vol casar, y ho diu ab tota l'ánima, y's disposa á cumplirho. Enterada la Mariona d'aquests propósits, vol impedir á tota costa que's realisin, y en una violenta escena que té ab el Pere Mártir, diu á crits, perdut ja'l judici, qu'ella es la seva amistansada, y que vol fugir desseguida ab ell, encara que la desheredi son oncle y la malaheixi tothóm. Y s'aferra al coll del Pere Mártir, y abrassats aixís, bregant ell per fugir y ella per retenirlo, 'ls sorpréu l'Agata, qu'en sa desesperació, creyentse burlada, agafa la fitora y la clava á la espatlla del Pere Mártir, tirantse després al mar, del que n'es filla.

Aquesta es l'acció principal del drama, despullada de molts y molts episodis secundaris y sense fer esment d'alguns personatjes magnificament dibuixats que hi intervenen.

La filla del mar es un gran drama passional, ab tota la forsa y tot el calor de vida que caracterisan als dramas d'en Guimerá. Els que's tenen per *intelectuals*, potser que no s'hi hagin trobat á gust devant d'algunas escenas d'aquesta obra. Ells diuhen que son d'un romanticisme efectista, exprés pera las multituts; y encara diuhen més: diuhen qu'en Guimerá, en anteriors produccions, no feya gala de tanta *habilitat* escénica, y en cambi era més robust en la concepció poética.

Si això ho diuhen de bona fe, menos mal. Ara en quant als que predican lo que no senten, en quant als que fan més el sabi, aquestos potser se desfarian en elogis si fos en Zola qui hagués escrit un'obra com aquesta, purament passional, que revela tot un temperament, y qu'es, per lo tant, molt humana en nostre concepte, y no pas efectista. ¿Y donchs qué'n dirém del italiá Verga, que tantas passions salvatjes fa bategar en las sevas obras? ¿Que també es efectista? ¿Que no es un poeta? Que son adotzenats els gustos del públich que l'aplaudeix? Donchs, siguin els que's vulguin els gustos del públich nostre, l'obra d'en Guimerá li ha agradat perque vessa á dolls la realitat y la poesia.

Y els qu'en *La filla del mar* hi busquin *una concepció*, ¿no la veuhen la que s'enclóu en el tipo d'Agata, que no es pas gens *simbólich* segons nostre modo d'entendrel? En Guimerá l'ha concebut en un d'aquells moments de inspiració en que altras vegadas va somniar la gran tragedia del rey boig, la de *Mar y cel*, y la idílica ensemps que vital y sublim *Festa del blat*. Es clar que, posats á triar, donariam preferencia á aquestas obras; peró això no vol dir qu'en *La filla del mar* deixi d'haverhi una concepció poética digna del talent de nostre gran autor dramátich, encara que la influencia, l'encis d'aqueixa concepció; no aparegui constantment per sobre del drama. S'hi troban, en cambi, en els dos primers actes y en la primera meytat del tercer, entre lluytas potents de passió desenfrenada, quadros molt sugestius, de poesia delitosa, solemnial, bíblica, dignes de la ploma que va escriure l'inmens *Jesús de Nazareth*, la heroica *Jael*, la dolsa *María de Magdala*, l'incomparable *Any mil*. Cap al final de l'obra es ahont apela l'autor al *efecte*, procurant emocionar més intensament al espectador; y, en nostre concepte, això es innecesari, perque'l públich ja ha *sentit* l'obra.

La concepció poética del personatje Agata, més que'l personatje en si, fa honor, de totas maneras, á qui tan hermosa *visió* ha tingut. El poeta la somnia enamorat, en tant que l'autor dramátich la fa viure ab temperament ben humá; essent d'admirar el tipo tant per sa ignocencia satvatje com per sas passions avassalladoras.

Hi ha qui encara'l troba massa definit, en detriment del encant poétich, aqueix tipo de dona; hi ha qui hi troba á faltar altres requisits que la fassin més atractiva, ó repulsiva á voltas, segons el moment dramátich. Mes si alguns buscan confusió de sentiments en la *filla del mar*, es senzillament perque l'autor ja l'ha creada interessant, hermosa; y si no ha deixat entreveure en ella encisos de sire-

na, en cambi li ha donat apassionaments de verge mora, y abstraccions d'il·luminada, y heroisme de màrtir. Sense desnaturalisar la humana rudesa del personatje, dintre del misteri que l'envolta, si n'hi caben de dramas de la fantasia! No sé si l'autor, desde'l moment que's proposa fer un drama humá, hauria obrat bé idealisant més el tipo.

Ab tot, els personatjes de Pere Màrtir, Mariona y Baltasanet, semblan més complerts y ben dibuixats. Aixis mateix ha estat molt felis l'autor en altres més secundaris. Peró s'ha d'advertir que la majoria d'aquests personatjes foren interpretats á conciencia pels actors de Romea, mentres que'l d'Agata es bon xich superior á las facultats de la senyora Sala. Ja casi no pot ferse més malament; y es clar que d'aixó l'obra se'n ressent moltissim. La senyora Clemente, en la majoria de las escenas, tampoch estava á to; sols en las situacions culminants dels actes segón y tercer va entonarse una mica. En Borrás, admirable: el tipo de Pere Màrtir encaixa perfectament en sas facultats. Notarem que ni ell ni la senyora Clemente sabian prou el paper, en certas ocasions en que, per la vivesa del diálech, cal dirlo de memoria per ésser impossible seguir al apuntador. Com á director, va demostrar en Borrás que sabia lo que duya entre mans, menos als finals dels actes segón y tercer. Al final del segón, sobre tot, foren molt pochs els espectadors que's pogueren fer cárrech de lo que passava al exterior de la casa. Per més que's veya la claror de las atxas del poble, apenas si's sentia la cridoria d'aquest ni res que s'hi assemblés. Aquestas y algunas altras petitas deficiencias que's notaren en els quadros de conjunt, haurian de desapareixe, y no duptém que desapareixerán en las vinentas representacions.

Tots els elogis que's fessin d'en Soler serian pochs. Aquell tipo de mariner vell, peró de cor de nen, el fa ab un art insuperable y recorda'l temps de las bonas creacions d'ell y d'en Fontova.

També mereixen menció especial la senyora Morera y'ls actors senyors Manso y Ros, per la molta solta que donaren als papers de Catarina, Móllera y Rufet.

Els demés actors procuraren trevallar á conciencia, y el públich els va aplaudir á tots, com també va aplaudir la nova decoració d'en Vilomara, molt ben entesa, especialment en l'hermós efecte de nit del acte tercer.

L'autor va rebre grans ovacions al final de tots els actes. Durant la representació del tercer, després de la escena de més efectè de l'obra, va haverse de presentar també en escena. L'éxit fou, donchs, grandiós

En resúm; *La filla del mar* es un'obra verament artística y verament humana, que fa honor al teatre d'en Guimerá.

LL. V.

NOVETATS

I NOSTRI BUONI VILLICI

Lo qu'es en Sardou, 'm sembla que devia estar de broma quan va escriure aquesta comedia; y encara més ho devian estar en Pietriboni y en Zampieri, quan van escullirla com á darrer estreno de la *segunda* y *última temporada* que á horas d'ara *ya tocó* (gracias á Deu) *á su término*. Malgrat haver promés al públich obras del mérit y del pes de las *Animas solitarias* de l'Hautpmann, l'*Hedda Gabler* de l'Ibsen, l'*Amoureuse* d'en Porto-Riche y altras anunciadas en el cartell d'abono, en Pietriboni, que's veu qu'está per l'*antiguo régimen* y que no té fatleras, ni *s bas* de modernisme, (donchs jo crech que si la temporada s'hagués allargat no més que un parell de dias, ens hauria enjegat *La fuerza de la conciencia* o *La hermana del carretero*), va dir á n'en Zampieri (que á mi'm sembla qu'es home que sab de qué se las heu en aixó d'escullir obras, peró que per altra part potser també pateix d'allò que diuhen els castellans de que *el hombre es débil*); li va dir, donchs: —«Ja veurás, *carissimo*, déixat d'obras modernas y fem *I nostri buoni villici*, qu'es obra pel públich, y en Masi y jo, l'un pel terme de gresca y l'altre pel terme serio, ens hi lluhirém de valent.»—Creguim, senyor Pietriboni; li parlo ab franquesa: lo qu'es aquell amich meu que li va dir *patúm*, ja sabia'l que's deya, ja; jo'm pensava qu'ho era, peró tant y tant, no ho hauria cregut may. Y si'n té gayres de pensadas com la de ressucitar *cucurullas* tan inconmensurables com la comedia d'en Sardou, potser se tornará tonto.

Els que no hi varen anar, no saben pas

lo que's van perdre. Al primer acte, varen sortir casi tots vestits de pescadors de canya; y de barrila no'n vulguin més. Semblavan en Tonino, en Lui-lui y en Palisse quan fan la entrada cómica. Peró res com el segón acte. En Masi va sortir vestit de capitá de bombers y va jugar á soldats ab tots els *nyebits* de la companyia, y de pallassadas tantas com vulguin. Alló feya l'efecte de trossos de *Urganda la desconocida* y *Sobrinos del Capitán Grant*, fets á la Granvia ó al Circo del Marqués del Duero, ab retalls de Cerbón y xavacanadas esgarrifosas de *troupe* Onofri. Y al acabarse, *gran desfile*, ab un pet de marxa de l'*Aida* tocada per una banda militar, llogada *exprofeso* que... vaja, *el acabóse!* En Pietriboni's va desmayar entre bastidors *commoso per l'efetto de quel finale grrrandioso!....* En Zampieri s'ho mirava desde un palco, no sabent si riure ó si plorar, y al caure'l teló, el públich en massa, cop de *fregir peix*. (Expressió usada per un *célebre* crítich musical, que vol dir: xiular).

Lo que va passar durant els tres últims actes, no'ls ho vuy contar, perque'm produhiren un *sopor invencible*, del que'm va treure la Mariani en una escena del ultim acte molt ben jugada.

Y ara, per acabar, dirém una cosa. Si la companyia molt apreciable de la Mariani té de venir á comensar las temporadas en serio, per acabarlas d'aquest modo, val més que no's molesti, perque d'actors dolents ja'n tenim prou ab els de casa.

S. V.

DE PINTURA

Un bon esfors, no pera singularisarse ni enmatllevar als recursos del art una sorpresa, sinó un bon esfors pera que cada un dels artistas busqui en si mateix lo que porta dintre, es lo que'm sembla que fa falta al art catalá; y ha sigut bona proba d'aquest convenciment meu lo qu'he vist aquesta setmana passada á ca'n Rusiñol y á ca'n Joseph Llimona. Parlaré d'en Rusiñol, y un altre día d'en Llimona.

A casa d'aquest artista, ahont vaig anar pera acompanyar al amich Hans Bethge, filosop y poeta refinat d'Alemania que tenia desitjos de coneixe al nostre poeta pintor, varem poder extassiarnos devant de la producció ben personal, ben propia, d'una interpretació del natural fondament sentida per un refinat somniador qu'emiteix el propi sentiment fonentlo y lligantlo ab lo que'l natural li presenta, rebutjant las asprositats per accentuar tot alló que pot contribuhir á la emoció estética. Y tot resolt sens esfors, sense *pose*, ab noble ingenuitat de confessió.

L'una després de l'altra, varen passar per devant dels nostres ulls sorpresos las telas que forman la colecció dels *Jardins abandonats*, y cada una d'ellas era com el cant d'un poema que avalorava l'anterior y feya desitjar el següent; era una part de la idea general qu'en Rusiñol s'havia proposat y que forma un conjunt tan armónich é interessant, que fa pena pensar en dividirlo.

Alló si qu'es art del que sent en Rusiñol y no un altre artista; alló si que revela un sentiment personal ben definit! Es l'obra d'un artista que, després de buscar y estudiar, ha arribat á descubrirse á si mateix; descubriment qu'es el més dificultós de tots els que poden entrebancar la marxa d'un artista.

Devant d'aquellas telas, indubtablement las millors qu'ha pintat en Rusiñol, no's fa gens ni mica estrany qu'hagi obtingut un éxit franch y unánim á Paris; que *The Studio* li hagi publicat algunas de las obras, dedicantli un article laudatori tal com se'l mereixia.

Si avuy per demá en Rusiñol exposa la seva obra á Barcelona, ¿será ben compresa? ¿No sortirá ningú ab nimietats y mesquinesas d'ofici per regatejarli'ls aplausos que s'ha ben guanyat?

—

A ca'n Parés el senyor F. Mestres exposa uns retratos que tan sols ofereixen interés pe'ls retratats y per las sevas familias. Un carrer ben entonat ab dugas figuras en primer terme, un y una, que sembla que parlin d'un motiu d'interior. ó bé de que'l primer terme del quadro penja verticalment y están exposats á caure; un hort de cols ab un baylet que sent la *pose*, y un altre quadro ab un cotxe y una senyora que hi puja y qu'es lo millor de lo exposat, encara qu'en ell s'hi notin desproporcions de visualitat d'objectiu.

A. R.

EL PROJECTE DE REFORMAS DEL LICEU

Avans de tot fem una mica d'historia.

L'actual empressari del Teatre del Liceu, acompanyat del pintor escenógraf del mateix, senyor Soler y Rovirosa, realisaren l'estiu passat un viatje á Bayreuth y altras importants poblacions d'Alemania, ab l'objecte (segons deyan els diaris) d'assistir á las representacions de las obras de Wagner, escullir la que aquí devia posarse en la darrera temporada, y portar tot l'aplech de datos necessaris pera que la projectada representació wagneriana fos tot'una solemnitat artística, es á dir, que's posés en escena d'un modo més digne y respetuós que las anteriors obras de Wagner aquí representadas. De la manera com foren duts á la práctica aquests bons propósits, del modo com s'ha estrenat á Barcelona'l passat hivern el drama musical *Tristan é Isolda*, n'hem parlat ab nostra habitual franquesa en els primers números de aquest periódich, y no hem de tornar ara sobre aquest assumpto.

Peró l'esmentat viatje tenia un segón objecte per lo que's refereix al senyor Soler y Rovirosa, y aquest es el qu'ara aném á analisar. Al enterarse del viatje del pintor escenógraf, la Junta de Govern de la Societat de propietaris del Liceu li encarregá que recullis sas impresions sobre l'estat de las arts escenográficas en els teatres estrangers pera poder servir de base á las reformas que's projectavan en dit teatre. En Soler y Rovirosa cumplí fidelment l'encárrech, y á son retorn presentá una *Memoria* en la que s'hi recopilan els fruyts del seu viatje.

La *Memoria* del senyor Soler y Rovirosa es un trevall fet á conciencia y revela'ls coneixements que aquest pintor té del art de la escenografia. En ella's fa un estudi detallat del escenari de Bayreuth, presentantlo com á tipo en el seu género, y esplicant el modo de funcionar la maquinaria, els procediments tan práctichs com senzills pera construhir el decorat y pera ferlo maniobrar, y'l notabilissim sistema d'il-luminació escénica. Descriu minuciosament las variadas combinacions de llums y l'estudi que pera ferlas jugar de una manera adequada s'ha fet en l'esmentat teatre, demostrant d'un modo *palpable* las excelencias d'aquell escenari, qué arriba en aquest punt á una perfecció sens igual. Se ocupa, després, en lo qu'anomena *higiene del escenari*, fent una descripció molt gráfica de la deixadesa extraordinaria del de nostre Liceu, é indicant alguns medis pera corretgirho, al menys en gran part. Esplica també las magnificas instalacions de vapor dels teatres alemanys, el notable aparato eléctrich pera imitar las onadas del mar y la plataforma giratoria pera'l cambi instantani de decoració que hi ha instalada en l'escenari del teatre de la Residencia de Munich, acompanyantho tot ab atinadas consideracions de carácter técnich.

Nosaltres, que portats de nostra afició hem recorregut també y examinat minuciosament els escenaris de Bayreuth y de Munich, y admirat (encara que profans en aquest art), sas notabilissimas instalacions escénicas, podém testimoniar la exactitut y la excelent observació que resulta del notable trevall del senyor Soler y Rovirosa, qu'hem llegit ab el major gust. Y ja que al ocuparnos del *Tristan* ens vegerem ab tot sentiment precisats á senyalarli las equivocacions de la *mise en scene*, deplorant, en aquest punt, els negatius resultats de son viatje, ab la mateixa franquesa hem de tributarli ara nostre més sincer elogi per sa magnifica *Memoria* sobre l'art escenográfich d'Alemania, encoratjantlo pera que lluyti, en tot quant estigui de sa part, pera la prompta implantació en nostre atrotinat escenari d'unas reformas que li son en absolut indispensables.

Fins aquí arriba la part bona del projecte de reformas.

—

En vista d'aquests antecedents, nosaltres ens haviam fet la ilusió de que per fi haviam conseguit tenir en el Liceu una Junta de Govern seria, qu'estés al nivell de sa missió, diferenciantse de totas las Juntas qu'en aquella casa s'han succehit. Perque aquells cárrechs han sigut ocupats anys y anys per personas que serán com á particulars molt respectables, peró que han donat repetidas probas de sa ineptitut y que son els principals responsables del llastimós estat anti-artistich de nostre primer teatre. Y no volém parlar ja dels que han cercat arribar á figu-

rar en la Junta ab el móvil d'obtenir aixis una mena de representació que per un cantó satisfeya sa vanitat y per altre'ls proporcionava cert género de *gangas* que coneix molt bé tothóm qu'ha freqüentat els interiors dels escenaris.

Donchs l'actual Junta, en lloch de completar els projectes d'en Soler y Rovirosa pera millorar la *mise en scene*, ab altres projectes pera millorar la desastrosa execució qu'obtenen la casi totalitat de las obras, prescindeix en absolut d'aquest ultim punt de vista, preocupantse tan sols de millorar la ornamentació de la sala d'espectacles. Y tant es aixis, que de doscentas cinquanta mil pessetas que demanava per l'import de las reformas (que per fortuna no han arribat á aprobarse), solzament s'en destina una *quinta part*, ó sian cinquanta mil, á un fi verament artistich, es á dir, á la millora del escenari, y tot lo demés s'inverteix en posar sillons nous, en restaurar la sala, en cambiar la il-luminació d'aquesta y en enxiquir la platea avansant els palcos. No es que deixém de considerar útils algunas d'aquestas innovacions, peró si qu'hem de dir qu'en absolut no son ni de molt tan INDISPENSABLES com las reformas de carácter artistich musical. Qué'n farém de seure ab més comoditat, qué'n treurém de que'ls daurats siguin més lluhents y que hi hagi més claror pera lluhir caras y escots, joyas y pitreras enmidonadas, si l'Art no apar per en lloch y si las obras se han de sentir tan malament com fins ara?

Deixeuvos de milloras més ó menys necesarias y aném á lo essencial, á lo que ja no pot arribar á un estat pitjor del en que actualment se troba. Preocupis la Junta de millorar las péssimas condicions de la orquesta del teatre, de reglamentarla pera que no s'hi pugui entrar de qualsevol manera y pera que un cop á dins el músich tingui un modo de viure decorós, sense veures obligat á cedir á las imposicions del *cacich* que allí regna com únich amo y que per més senyas se diu Torelló. Cuydin els propietaris, que tants diners gastan anyalment en decorat, de reformar el material d'orquesta, tant en lo que's refereix als instruments com á las partituras, que deurian ésser propietat de la casa, á fi de que'l pobre músich, que no pot ferho de la seva butxaca, 's trobés ab eynas que's poguessin tocar y ab solfas que's poguessin llegir. Estudihin també la reforma radical dels coros, que s'imposa com la que més, comensant per tenir un mestre *fixo* y una escola de cant en la casa, ja que ni'l *Conservatorio Barcelonés* ni l'*Academia Municipal de Música* cumpleixen cap fi artistich dels varis pera que foren creats. Y per fi, cuydin de lligar fort á la Empresa, obligantla á presentar a l'aprobació de la Junta las llistas de la companyia, rebutjant tot lo que no sigui de lley, exigint un cartell al nivell del teatre y no tolerant la serie de *rifadas* que's fan al públich d'un cap al altre de cada temporada, fins al punt de presentar una llista d'artistas y un repertori com el que hi ha anunciat ara als pórtichs del Liceu.

Senyors individuus de la Junta de Govern: pera fer lo qu'han fet fins ara, tant se valia no haver acceptat els cárrechs, puig ab rahó pot dir el públich que l'empressari'ls fa ballar com á ninots á mida del seu gust. Créguinme, tórninse á casa, per més que, ben mirat, ja devian serhi desde'l moment en que una votació contraria'ls ha tirat per terra'l seu *famós* projecte de reforma.

No sé si m'entenen.

JOAQUÍM PENA.

CRÓNICA MUSICAL

El dijous passat doná en el Liceu son darrer concert l'«Orfeó Catalá», ab el *concurs* de la orquesta del Gran Teatre, tenint un ple tan colossal, que fins va haver de sortir del soterrani aquell quadret tan falaguer pels empressaris que diu: *Quedan despachadas todas las localidades.... etc.* Ja'ns aném civilisant, donchs avans el tal quadret no més sortia que per la *serata d'onore* d'algún *grill* mascle ó famella *(vulgo* tenor ó tiple *lleugera)*; ara ja surt en els concerts. *Algo es algo, y piano piano si va lontano*

L'Orfeó va cantar regularment el chor de pelegrins del *Tannhäuser*, y obtingué'ls aplausos justissims de sempre després de la *Mort del escolá* y del grandiós *Credo* de la Missa del *Papa Marcelo* de Palestrina. Després, pera correspondre al obsequi que li feu la orquesta, presidida per son director senyor Nicoláu, consistent en unas hermosas cintas ab dedicatoria y escut de Catalunya,

ricament brodats, que foren colocadas en la *Senyera* devant dels aplaudiments aixordadors de tot el públich (obsequi que, entre paréntessis, se'l mereixen ben bé, perque sense l'Orfeó, *bona nit y bon'bora*, senyor Nicoláu, perque hi hauria hagut *soledad de bancos* y *carrera de ratones.... etc.)*, entonaren el valent cant: *Per demunt dels nostres caps hi aixequém una Senyera!*, que fou veram ent aclamat.

Y un cop retirat l'«Orfeó Catalá», un altre *orfeó* improvisat, cantá al unison, desde tercer, quart y quint pis, palcos, anfiteatre y platea, nostre himne *Els Segadors*, que obtingué un éxit complert.

Y s'acabá'l concert ab la tercera *execució* de la *Novena Sinfonia*, que va anar més desballestadeta encara qu'en las *execucions* anteriors.

—

La «Institució Catalana de Música» que dirigeix el distingit pianista y compositor en Joan Gay, doná en la vetlla del darrer dissapte un triat concert de música religiosa y popular en la gran sala d'actes del Ateneu Barcelonés, devant d'un nombrós y escullit auditori, que la omplia per complert.

Las obras de Mozart, Victoria, Bach y Palestrina que integravan la primera part, obtingueren una interpretació serena y acabada; foren cantadas ab unció, produhint un gran efecte, especialment l'*Alégrat, pobre esperit*, de Bach; l'incomparable *O vos omnes*, de Victoria, y'l *Sanctus* de la missa *Brevis* de Palestrina, y sa execució fou coronada per grans aplausos.

La segona part estava dedicada per complert á la música popular de nostra terra, y en ella la senyora Pichot de Gay va lo que se'n diu encisarnos, cantant aquells ayres montanyenchs tan hermosos, d'una melangia consoladora tan intensa y d'un cayent tan fondo y tan... *nostre*, ab sa hermosa veu extensa y ben timbrada y, sobre tot, ab aquella inmensa gama de matissos ab que frasseja la melodia, engalanantla sempre ab una interpretació y sentiment ben personal. Aixis ho fan els artistas de debó. En totas las melodias populars va ésser ovacionada, especialment en la *Montanya amunt*, de l'Esquerrá; en *Els estudiants de Tolosa*, armonisada per l'Alió; en *La filla del marxant* (pel nostre gust sempre tan bella), armonisada per en Gay, y en el *Plor*, lletra de l'Enrich de Fuentes y música del mateix Gay.

Las cansons alemanyas d'en Maier, que obriren la tercera part, agradaren moltissim y varen ser molt ben cantadas y aplaudidissimas, repetintse'l *Barquer*, *lo bon barquer* y l'*Amor porta alegria*.

Ressonaren ab la frescal grandiositat de sempre las *Montanyas de Canigó*, y clogueren el concert el *Rossinyol* y'l punxent cant dolorós *Plany*, d'en Morera, que fou aclamat y repetit.

Y cedint als desitjos del auditori, qu'ho demaná á crits, el mestre Gay, més coratjós qu'algún altre, entoná ab son chor l'himne popular *Els Segadors*, essent ovacionat ab deliri. Nostra més coral enhorabona al mestre Gay, á la senyora Pichot de Gay y á tot l'aplech de coristas, per l'agradabilissima vetllada que'ns feren passar.

S. V.

NOVAS

Al meeting catalanista celebrat l'ultim diumenge á Tarragona per iniciativa de la *Unió*, hi va concorre una gentada extraordinaria, y l'entussiasme fou superior encara á lo molt que podia esperarse de la gent d'aquella comarca.

Varen usar de la paraula'ls senyors don Agusti M.ª Gibert, President de l'Associació de Tarragona, don Pere Lloret, don Frederich Renyé y Viladot, don Antón Guasch, don Antón Vidiella, don Joseph Mallofré, don Francisco de P. Bedós, don Joseph M.ª Roca, y'l President de la *Unió Catalanista* don Manel Folguera y Durán. Tots feren atinadas consideracions, no sols pera demostrar que la Causa Catalanista es la causa de la Veritat, puig aixó ja está en la conciencia de tots els bons catalans, sinó pera despertar, encara més viu, el sant amor á la Patria; y'l públich, compenetrantse de tot lo que'ls oradors deyan, els aclamá ab deliri, cantantse al final *Els Segadors* per tota la concurrencia, posada de peu, y donantse á la sortida delirants viscas á Catalunya.

Els catalanistas de Tarragona havian fet al demati una entussiasta rebuda als expedi-

cionaris, y al vespre'ls hi feren una despedida més entussiasta encara.

Avans de celebrarse'l meeting, els expedicionaris havian visitat tot lo més notable de la monumental ciutat, rendint un tribut de respecte á las cendras del gran rey en Jaume'l Conqueridor y del arquebisbe Sagarriga, abdós enterrats en la Catedral.

La JOVENTUT s'havia adherit de tot cor als patriótichs actes que la *Unió Catalanista* celebrá'l diumenge á Tarragona.

Y ara, fins al próxim meeting del Vendrell, que té de celebrarse'l vinent diumenge.

—

Hem rebut l'estudi que sobre'l dibuixant paissista Lluis Rigalt ha publicat en Raimond Casellas, y que l'autor va llegir en una conferencia donada fa poch en el «Centre Excursionista de Catalunya.»

La prempsa va ocuparse llavors d'aquest trevall, en que en Raimond Casellas demostra estar ben possesisonat de lo que tracta, posant de relléu sas ja reconegudas dots criticas.

Li remerciém l'envio.

—

En Santiago Rusiñol y en Joan Gay han tingut la galanteria d'enviarnos un exemplar del quadro poemátich *El Jardí abandonat*, lletra del primer y música del segón.

Els hi remerciém la gentilesa, y ab més extensió parlarém d'aquest interessant llibre, presentat en elegant edició.

—

També hem rebut *Lo Catalá devot*, manual devocionari compost pel doctor Tomás d'A. Rigualt per encárrech de la *Unió Catalanista*.

Com á prólech inserta la traducció de la pastoral del bisbe de Barcelona ordenant la predicació y ensenyansa del Catecisme en llengua catalana.

Es molt lloable la intenció d'oferir als fidels catalans un devocionari pera que no tinguin d'emplear en sos actes intims de devoció una llengua forastera.

—

A nostre estimat company de causa *L'Atlántida* li ha sigut imposada pel govern civil una multa de doscentas pessetas.

—

S'ha publicat un nou cartell del *Quatre Gats* dibuixat per en Casas. En ell hi está representat en Pere Roméu en una actitut molt ben trobada. El dibuix, com d'en Casas; es á dir, fet ab tota la trassa d'un consumat artista.

—

El Jurat calificador dels Jochs Florals de Valencia está format aquest any pels senyors següents:

Teodor Llorente y Olivares, Pascual Boronat y Barrachina, Pbre., Vicens Dualde y Furió, Francesch Badenes y Dalmáu, Carles Ginez y Vidal, Rigobert Cortina y'l president de *Lo Rat Penat*.

S'ha publicat ja'l cartell, oferintse disset premis per altres tants trevalls.

—

L'ultim número del *Butlletí de la Institució Catalana de Música* publica excelents criticas d'en Gay, en Peypoch y en Pahissa.

—

Hem rebut l'esbós dramátich *Dia felis*, de don Antoni Mas y Casanovas, y'l disbarat cómich *La Mágica Negra*, de don M. Reverter y Modolell, publicadas abdugas obras per la «Biblioteca Regional».

—

Periódichs que han visitat nostra redacció durant la setmana última, y ab els quals establim el cambi:

La Palma, de Reus; *L'Art del Pagés*, de Barcelona, y *El Renacimiento español*, de Barcelona.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.
No's tornan els originals.
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

CONDICIONS DE LA SUSCRIPCIÓ

Catalunya: Trimestre, 1,50 pessetas; un any, 6 pessetas.
Reste d'Espanya: Mitj any, 4 pessetas; un any, 7 pessetas.
Estranger: Un any, 8 pessetas.
Número corrent, 10 céntims; atrassat, 25 céntims.
A tots els suscriptors se'ls hi regalará'l *Número antecedent*, que's ven al preu de 25 céntims.
Als qu's suscriguin per un any se'ls hi regalará además el cartell anunciador del periódich, magnífica obra de l'Alexandre de Riquer.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia 311.